

Czy Polacy są ksenofobiczni?

Przy okazji debat nad stanem świadomości społeczeństwa polskiego często podnosi się kwestię znacznej, rzekomo, jego skłonności do ksenofobii. Ostatnio na przykład prof. Winczorek analizując słabnące, jego zdaniem, znaczenie pluralizmu zarówno w sferze refleksji nad społeczeństwem polskim, jak i w praktyce społecznej wyraża obawę o to, „czy polskie społeczeństwo będzie gotowe tolerować to, czego nie chcą już uznać za godne bezwarunkowej i powszechnej akceptacji społeczeństwa Zachodu”. (por. Czy pluralizm jest nadal wartością, Rzeczpospolita, 21 sierpnia 2006-08-22, s.7.

Jako osoba analizująca międzynarodowe dane dotyczące stosunku Europejczyków do imigrantów i polityki imigracyjnej poczuwam się do obowiązku przedstawienia rezultatów badań nad tą problematyką, jakie zrealizowano w roku 2002 w 25 krajach Europy w ramach projektu European Social Survey. Jak na standardy badań sondażowych jest ono studium wyjątkowym i dogłębnym, uwzględniającym wiele różnych aspektów stosunku do imigrantów. Tu warto jedynie nadmienić, że do kwestii tolerancji wobec imigrantów odnosiło się 48 pytań kwestionariusza ankiety. (Szczegóły zawiera odpowiedni artykuł)¹.

Zaznaczamy, że tolerancja podobnie jak większość zjawisk psychospołecznych jest w gruncie rzeczy wiązką wielu postaw. Jest ona zatem zjawiskiem wielowymiarowym i wielopoziomowym, które można mierzyć i porównywać ze znaczną precyzją. Tolerancja może być rozmaicie definiowana, w zależności od rodzaju wskaźników użytych do jej pomiaru. Naszą definicję pojęcia tolerancji wyprowadziliśmy z danych empirycznych pozwalających wyodrębnić rozmaite aspekty stosunku Europejczyków do napływających z innych krajów przybyszów. Są to: otwartość, aprobata życzliwej wobec imigrantów polityki państwa, skłonność do integracji z przybyszami oraz poczucie zagrożenia ekonomicznego wiążanego z ich obecnością. Te cztery wymiary współtworzą skalę, którą traktować można jako syntetyczny wskaźnik tolerancyjnego stosunku do imigrantów. Stosunku, który wyraża przyzwolenie na zróżnicowanie w sferze obyczajów, przekonań i zachowań. Innymi słowy tak rozumiana tolerancja oznacza zgodę na światopoglądowy i kulturowy pluralizm.

Dane potwierdzają, co wydaje się oczywiste, że obawa przed skutkami ekonomicznymi napływu imigrantów jest silnie powiązana ze stosunkiem do imigrantów i zdecydowanie negatywnie odbija się na poziomie przejawianej tolerancji. Oznacza to po prostu, że osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji materialnej, a zwłaszcza mające takie przekonanie, niezależnie od wszystkich innych uwarunkowań (zawód, wykształcenie własne respondenta i jego ojca) wykazują ograniczoną skłonność akceptowania imigrantów. Prawidłowość ta dotyczy wszystkich badanych krajów. Znamienne jest, że dla poglądów na sprawy związane z imigracją wiek i płeć nie mają większego znaczenia. Natomiast znacznie zachowuje rodzinny kapitał kulturowy (wykształcenie ojca).

Porównanie Polski z wybranymi krajami europejskimi (uwzględniono: Hiszpanię, Holandię, Szwecję, Węgry i Wielką Brytanię) dowodzi, że zarówno ze względu na

poszczególne postawy wobec imigrantów, jak i syntetycznie określoną skalę ogólnej tolerancji, kraj nasz lokuje się nieco powyżej wartości przeciętnych. Dodajmy, że górny pułap skali tolerancji wyznaczają Szwedzi, natomiast dolny kraniec – Węgrzy. Warto odnotować, że wyraźnym deficytem tolerancji, o czym świadczą wartości odpowiedniego indeksu lokujące się poniżej przeciętnej, charakteryzuje się również Holandia i Wielka Brytania.

Jest oczywiste, że deklaracje, którymi w istocie rzeczy są odpowiedzi respondentów na pytania kwestionariusza, są w każdym kraju efektem lokalnego kontekstu kulturowego i wynikają ze specyficznych nastawień, doświadczeń i bieżących obserwacji. Na nieco inną w każdym kraju codzienność składa się nie tylko określona tradycja, ale przede wszystkim skala rzeczywistej imigracji oraz natężenie styczności z imigrantami w pracy, sąsiedztwie, na ulicy, etc.

Mając na uwadze tę krajową specyfikę oraz fakt, że obecnie w Polsce imigracja nie stanowi nabrzmiałego problemu, nie należy absolutyzować korzystnych dla Polski wyników. Jednakże warto wiedzieć, że w świetle badań nie jesteśmy społeczeństwem, które na europej-

skim forum wyróżnia się szczególnym brakiem tolerancji, jak wspomniano wyżej, to w Holandii i Wielkiej Brytanii nastawienie do imigrantów jest mniej życzliwe niż w Polsce. Pozytywne, jak się jednak okazuje, nastawienie do przybyszów jest ważnym i cennym zasobem psychospołecznym społeczeństwa polskiego. Należałoby zatem zastanowić się, w jaki sposób można by ten kapitał wzmacniać i pomnażać. Najprostszą receptą wydaje się być niepowielanie stereotypów oraz rzetelna i spokojna debata publiczna wokół niepokojących i na szczęście, marginesowych incydentów świadczących o braku tolerancji. W takiej sytuacji trudną do przecenienia wartość miałyby odpowiednie programy edukacyjne, propagowane także w mediach. Można mieć również nadzieję, że doświadczenia własne Polaków coraz liczniej poszukujących pracy za

granicą i okresowo tam żyjących, zaowocują większą otwartością mentalną, życzliwością wobec „innych” oraz przyzwoleniem na pluralizm w sferze przekonań, postaw i stylów życia.

Warszawa, wrzesień 2006

Krystyna Janicka

¹ Janicka Krystyna, Bojanowski Michał. 2006 *Stosunek do imigrantów i polityki imigracyjnej w Polsce: aspekt terytorialny* [w:] Ż. Leszkowicz-Baczyńska (red.) *Transgraniczność w perspektywie socjologicznej. Nowe pogranicza?*, UZ i LTN, s.31-50. Tematyce samego badania oraz wynikiem międzynarodowych analiz porównawczych w zakresie wielu ważnych dziedzin życia społecznego poświęcona jest publikacja IFiS PAN: H. Domański, A. Ostrowska, P. B. Sztabiński (red.), „W środku Europy?” Warszawa 2006.

REKRUTACJA 2006/2007

W roku akademickim 2004/2005 na Uniwersytecie Zielonogórskim kształciło się niewiele ponad 22 800 studentów, rok później studentów było już niecałe 21

tys, dziś jest ich 18,5 tys. na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Biorąc pod uwagę fakt, że nadchodzi niż demograficzny, to tegoroczną rekrutację

STUDIA STACJONARNE											
kierunek	I stopień									II stopień	
	kandydaci				przyjęci					kandydaci	przyjęci
	ogółem	SM	NM	nie-okreś.	ogółem	Z LO	SM	NM	nie-okreś.		
Architektura Wnętrz	83	22	61		14	1	6	8	0	0	0
Astronomia	26	13	13		21	6	10	11	0	0	0
Biologia	135	15	119	1	60	22	8	52	0	0	0
Budownictwo	206	38	165	3	114	35	24	90	0	0	0
Edukacja Artystyczna w Zakresie Sztuk Plastycznych	16	8	8		12	2	7	5	0	0	0
Edukacja Artystyczna w Zakresie Sztuki Muzycznej	12	3	5	4	10	2	2	5	3	7	7
Edukacja techniczno-informatyczna	124	63	60	1	100	20	52	47	1	51	51
Ekonomia	296	74	221	1	60	30	16	44	0	0	0
Elektronika i Telekomunikacja	104	31	73		94	8	27	67	0	0	0
Elektrotechnika	60	18	42		54	10	18	36	0	0	0
Filologia polska	252	12	239	1	90	30	6	84	0	20	20
Filologia->Filologia angielska	513	27	483	3	70	19	3	67	0	0	0
Filologia->Filologia germańska	371	33	336	2	91	33	4	86	1	14	13
Filologia->Filologia romańska	45	11	34		35	11	10	25	0	0	0
Filologia->Filologia rosyjska	74	4	70	0	35	13	3	32	0	2	0
Filozofia	107	15	91	1	73	23	12	60	1	7	2
Fizyka	21	17	4	0	19	3	16	3	0	6	6
Fizyka techniczna	2	0	2		1	0	0	1	0	0	0
Grafika	41	14	27		8	0	5	3	0	0	0
Historia	241	34	206	1	97	30	14	82	1	20	20
Informatyka	259	53	205	1	156	47	44	112	0	15	15
Informatyka i ekonometria	108	13	95		71	25	11	60	0	0	0
Inżynieria Środowiska	161	42	118	1	125	31	30	94	1	0	0
Jazz i muzyka estradowa	20	14	6		6	2	5	1	0	0	0
Malarstwo	13	6	7	0	8	1	4	4	0	10	6
Matematyka	131	19	111	1	91	38	15	75	1	0	0
Mechanika i Budowa Maszyn	133	25	108	0	90	20	21	69	0	1	0
Ochrona Środowiska	184	17	164	3	77	25	3	71	3	25	19
Pedagogika	1316	165	1139	12	203	77	10	193	0	7	6
Politologia	511	20	484	7	87	30	8	77	2	53	33
Socjologia	495	40	455	0	45	22	3	42	0	9	9
Zarządzanie i Inżynieria Produkcji	171	61	110		95	23	48	47	0	0	0
Zarządzanie i Marketing	431	78	351	2	202	62	35	167	0	13	12
razem:	6662	1005	5612	45	2314	701	480	1820	14	260	219